

Burjuvazi ve sol

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Meclis'te alınan son kararlar 28 Şubat'ı ciddi bir sarsıntıya uğratmıştır. Bu, burjuvazinin dayatmasıyla ulaşılmış bir sonuçtur. Böylelikle, Türkiye, 1980'den bu yana yaşamakta olduğu süreçte yeni bir dönemece erişmektedir. Arada kesiklikler, kopukluklar olsa da burjuvazi artık toplumsal değişimin öncülüğünü üstlenmiştir.

Acaba bu durum Türkiye'nin siyaset sosyolojisinde neye tekabül etmektedir sorusunun muhatabı öncelikle soldur. Bir başka deyişle, sol bundan sonra ne yapabilecek, gücünü ve etkinliğini nereden alacaktır?

Klasik şemada solun temel dayanağı işçi sınıfıdır. Fakat, işçi sınıfının toplumsal itici güç olmaktan çıktığı 1960'lardan bu yana biliniyor. Batı'da, iktisadi gelişme işçi sınıfının (yarı) burjuva olmasıyla sonuçlanmıştır. Türkiye'de durum elbette farklıdır. İşçinin işçi olarak yaşadığı sorunlar ve iktisadi yetersizlik bir yana, tarım, köylülük, işsizlik, yetersiz üretim, göç gibi çok ciddi toplumsal sorunlar hâlâ bu ülkedeki siyasal-iktisadi belirleyiciler arasındadır. Bu kanavaya memurlar bile yerleştirilebilir ki, bu Batı'da akla bile gelmeyecek bir husustur.

Tabloya bakarak acaba Türkiye'de bugün de klasik sol bir söylemin sürdürülebileceği, bilinen yöntemleri kullanarak solun toplumsal itici güç haline getirilebileceği iddia edilebilir mi? İşte, asıl sorun budur. Çünkü, bütün 'tarihsel' görüntüsüne karşın Türkiye'de işçilik kavramı da, algılanışı da artık dönüşmüştür. Bugün bir işçi bilincinden söz etmek neredeyse olanaksızdır. Türkiye, burjuvaziyle lumpenlik arasında bir noktaya asılmıştır. Bu, bir sol söylemin bundan böyle siyasal planda etkin olmayacağı anlamına gelmez. Fakat, öyle bir gücün yakalanabilmesi için solun kendisini yeniden tanımlaması gerektiğini kuvvetle vurgular.

Yeni bir sol söylemin temel dayanağı tabii ki ekonomik olmalıdır. Ama çok önemli bir farkla: Daha önceki sol söylem işçinin mevcut kimliğiyle memnun olduğunu ve iyileştirilmiş koşullarla orada devam edeceğini varsayıyordu. Oysa bugün işçinin temel sorunu sınıf atlamaktır, burjuvalaşmaktır. Bu itibarla da artık sadece işçinin mevcut durumunu tartışan, ona dönük bir sol söylem arkaiktir ve işlevsizdir. Nitekim, buradan hareketle dünyada 'yeni' bir solun koşulları üstünde 1980'lerden bu yana bir hayli düşünülmüştür. Bu oluşumun ittifak olanakları ve geliştireceği yeni dünya görüşünün temel öğeleri hakkında yeterli veri toplanmıştır. Bunlar değişen koşulların oluşturduğu bir dünyanın tanımlanmasına yöneliktir öncelikle. Bugün, Batı'da tartışılan Üçüncü Yol belki zorunlu olarak o sürecin bir sonucudur denilemez. Üçüncü Yol, henüz sol entelijansiyanın 1980'lerden beri geliştirdiği zihinsel birikimin tümünü uygulamaya koymamıştır. Fakat, o hareketi bugünkü etkinliğine taşıyan beklentilerin neler olduğu üstünde uzun boylu düşünülmelidir.

Türkiye solu mutlaka bir taklit mantığı içinde Üçüncü Yol'u benimsemek zorunda değildir. Ama yeni ittifak arayışları içine girmesi de kaçınılmazdır. Türkiye sol hareketinin öyle bir oluşumu başlatabilmesi sol kavramını 'ilerleme' mantığıyla bütünleştirmesinden geçer. İlerleme, dünyadaki oluşumların en uç noktasını benimsemek ve içselleştirmektir. Dolayısıyla yapılması gereken en 'devrimci' şey, yeni bir sol söylemi ve modeli burjuvazi gerçeğini kabul ederek ve kapitalizmin ulaştığı en son noktayı veri alarak oluşturmaktır. CHP ve DSP 'solculuğu'nu aşmanın ve 'reel' bir sola ulaşmanın tek yolu budur.